

ДУБИНЕЦЬ Валентин,

здобувач вищої освіти третього курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

РЕЗВОРОВИЧ Кристина,

кандидат юридичних наук, завідувач
кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПАДКУВАННЯ ЯК ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ПІДСТАВА НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Сучасні суспільні відносини визнають приватну власність як рушійну силу розвитку економіки держави, їй приділяють велику увагу. Право власності характеризує особу за належністю їй певних майнових прав. Підстави ж набуття такого права власності – це головний етап реалізації таких правовідносин. Загальновизнаним є факт природності та невід’ємності права власності для кожної людини. Це провідний інститут системи речових прав, норми якого кореспондують і законодавчо закріплюють соціально-економічний лад і механізм регулювання даних суспільних правовідносин.

Традиційно наука цивільного права визнає дві групи набуття права власності: первинну, яка за способом не залежить від прав попереднього власника майна; похідну, яка характеризується переходом права власності на майно від попереднього власника до набувача в порядку правонаступництва [1]. Набуття за первинним способом права власності відбувається в результаті виникнення юридичних фактів, у той час як похідний спосіб передбачає правовідносини, які стали наслідком відповідних юридичних фактів.

Спадкування за законом – це передбачене Цивільний кодексом України (далі - ЦКУ) право на спадщину, що виникає після смерті фізичної особи, яке переходить до певних осіб, визначених цивільним законодавством. Існує п’ять черг для спадкування за законом: перша черга – діти, чоловік / дружина і батьки; друга черга – рідні сестри і брати, дід і баба; третя черга – рідні дядько та тітка; четверта черга - особа, яка проживала з померлим спадкодавцем однією сім’єю не менш ніж п’ять років до моменту відкриття спадщини; п’ята черга – інші родичі, аж до шостого ступеня споріднення, утриманці, що не були членами сім’ї спадкодавця [2].

Спадкування за заповітом – це передбачене цивільним законодавством

право на спадщину, яке виникає в результаті переходу прав та обов'язків до осіб, вказаних самим спадкодавцем в спеціально оформленому процесуальному документі (заповіті), який він складає за життя на випадок своєї смерті. Заповіт – це особисте розпорядження спадкодавця з приводу його майна, майнових прав і обов'язків, які йому належать, складене на випадок своєї смерті у встановленому законом порядку. Заповіт може містити розпорядження як щодо всього майна спадкодавця, так і щодо певної його частини, вчинятися як за участю свідків, так і самотійно.

Дослідник у галузі цивільних правовідносин Шевченко Я.М. зазначає, що похідний спосіб набуття права власності на відміну від первинного передбачає наявність волевиявлення попереднього власника. Похідний спосіб виникнення права власності – це цивільний правочин (спадкування за заповітом або законом), тобто той, який пов'язаний із актом розпорядження майна власником [3].

Заїка Ю.О. визначає, що похідна форма набуття права власності – це лише спадкування за заповітом, адже перехід майна, майнових прав та обов'язків за похідною групою набуття характеризується безпосередньо волевиявленням попереднього власника [4]. Багато науковців визначає спадкування за заповітом як універсальну підставу набуття права власності, а спадкування за законом – спеціальною.

Отже, обумовлюючи аналізом досліджень багатьох науковців-правників, можна зробити наступний висновок: спадкування за законом та заповітом є похідними формами набуття права власності, адже похідні підстави виникнення права власності – це ті, що ґрунтуються на попередньому праві власника, хоча спадкування за законом не потребує наявності волевиявлення попереднього власника.

Список використаних джерел:

1. Харитонов Є.О. Цивільне право України: підручник. Вид. 3-тє, переробл. І допов. К.: Істина, 2011. 808 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. Відомості Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15>. (дата звернення: 06.11.2021).
3. Шевченко Я.М. Цивільне право України. Академічний курс: у 2 т. К.: Істина, 2003. Т.1. 358 с.
4. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: підручник. К.: Істина, 2005. 549 с.